

ржце, пръсти, крака. Цѣли три полка отъ 24 дивизия за 1¹/₂ месеци измръзнаха. И днесъ още трѣпки ме побиватъ като си спомня какъвъ адъ бѣ при ония вѣтрове, поледици и бури върху тая голгота, наречена „Св. Николай“, „Орловото гнѣздо“ — позиция на Брянския полкъ; никакво движение нѣмаше тамъ, всички пълзѣха; щомъ се придигнешъ и смъртта те дебне отъ долу отъ канаритѣ; смѣната идваше пълзейки — смѣнявайки се, ние отпълзяхме по коремъ.

На 29. XII. погребвахме убититѣ и откарвахме пленници за Габрово. Тамъ, разбира се, вече знаеха за падането на турцитѣ, и когато нашитѣ роти довеждаха пленници, видѣхме какъ всички въ Габрово бѣха като полудѣли: буквално като пияни тичатъ, крещатъ, стрелятъ и възспиратъ посрѣщанитѣ войници съ въпроса: отъ коя си дивизия? И ако войникътъ е отъ 9 или 14 дивизия, казваха — не, викаха: Е, много добре, хайде да пийнемъ винце! А ако е отъ 24 дивизия, вино на таква не предлагаха.

На 31 декемврий нашитѣ вѣрни бойни другари отъ 14 дивизия се оттеглиха въ Казанлъкъ, а на „Св. Никола“ остана само нашия Брянски полкъ да пази турските батареи и за въ помощъ на обозитѣ при възкачване и спущането имъ отъ превала. На Шипка най-после се възцари спокойствие. Само безкрайна върволица отъ обози и нещастни отвѣдбалкански бѣжанци пѣплѣха групово и поединично. Невъзможно бѣ да си сдържи човѣкъ сълзитѣ: вървѣха прегърбени старци и баби, съ деца и дори бебета, все изтѣнѣли, като скелети, живѣли току-речи половинъ година изъ землянки, пещери, подъ студъ и въ гладъ, а сега — научили, че турцитѣ ги нѣма вече, бързаше всѣки да стигне своето родно мѣсто, гдето се е родилъ и израстналъ, и гдето сж живѣли и сж се трудили и умрѣли тѣхнитѣ дѣди, бащи и майки.

Началото на януарий се ознаменува съ тихи, безвѣтрени дни, но следъ Богоявление времето се промѣни: отъ къмъ Малкитѣ Балкани заизникнаха облаци, преплуватъ надъ долината на Тунджа, покриятъ върховете, та почне вѣтъръ и се завърти такава виелица, че всичко се изравни засипано съ снѣгъ; тежко на она пѣтникъ, който не би успѣлъ на време да се подслони въ войнишка землянка; много трупове, пѣкъ и живи